

De eerste werkelijk aktieve esperantist, maar dan voor gans het land is Kommandant Charles Lemaire geweest, de bekende "ongoreiziger". In 1902 stichtte hij het tijdschrift "La Belga Sonerilo" dat zijn eigendom was. In datzelfde jaar werden de eerste twee groepen gesticht: Brugge en Antwerpen. In de volgende jaren: Leuven, Gent, Mechelen, Brussel, Duffel, Boom, Willebroek, Borgerhout, Berchem, en zelfs in het Oost-Vlaamse dorp Kaprijke. In 1905 volgde dan de stichting op 30 juli van de "Belga Ligo Esperantista". Men verwijt de ~~xxx~~ esperantisten soms dat zij te veel een eng gesloten kring blijven. Dat is niet juist. Waar het hen mogelijk was, kwamen zij met allerhande manifestaties naar buiten. Zij organiseerden o.a. concerten (o.a. te Brugge) waar de uitvoering geschiedde door de leden, en waar de toehoop niet gering was. Zij wisten te bekomen dat niemand minder dan kardinaal Mercier een informatieve bijeenkomst deed doorgaan (10 dec. '1908) die gevolgd werd door een tweede. Maar Kommandant Ch. Lemaire ging naar het Ido over. De trouw gebleven esperantisten stichtten dan in 1908 het maandblad "Belga Esperantisto". Tot aan de eerste wereldoorlog vermeerderden de leden en de groepen voortdurend. Maar dan kwam natuurlijk de (lange) onderbreking. Het laatste vooroorlogs nummer van "Belga Esperantisto" dateert van aug. '14. Het kwam slechts weer uit met een dubbel nummer in Jan.-Feb. 1921. Alle niet in Esperanto gestelde artikelen en mededelingen verschenen in het Vlaams en in het Frans.

Rond de jaren '30 kwam een kritieke tijd. De "Belga Ligo" alhoewel neutraal, was, begrijpelijk, belgisch. Maar in Vlaanderen waren de geesten gespannen. Van de koninklijke belofte van gelijkheid in rechte en in feite voor de Vlamingen was niets of niet veel in huis gekomen. Een vlaams nationalistische beweging werd door de bisschoppen verboden. Borms, die men meer en meer als een zuivere idealist ging beschouwen, was nog steeds in de gevangenis. Er ontstond een felle anti-belgische stroming. Ook diegenen die op politiek of levensbeschouwelijk gebied wilden neutraal blijven, waren er velen die zich niet meer in een "belgische" vereniging thuis voelden. Er ontstonden "vlaamse" organisaties. In Antwerpen was in 1929 een "Flandrema" grupo esperantista gesticht; de naam zegt veel. In datzelfde jaar werd het maandblad "Flandra Esperantisto" ~~opgericht~~ gesticht. In nogal wat groepen, bij de Belga Ligo aangesloten, ontstonden vrijvingen... met ontsagnemingen. De "Flandra Ligo" kende een snelle opmars. In het begin was het tijdschrift effenaf vlaamsstrijdend. Het maakte o.a. propaganda voor de Ijzerbedevaart. Het was ook pacifistisch, dit geheel in overeenkomst met een stroming die in vele landen bestond. Verder ook cultureel. Het maakte stukken uit de wereldliteratuur bekend; terwijl het onze letterkunde in het buitenland bekend maakte. Het maandblad verscheen zeer regelmatig en ieder jaar werd ~~er~~ een kongres gehouden. Het eerste, ook begrijpelijk, in Antwerpen. Het is een feit dat de Flandra Ligo en het blad zeer veel idealisten aansprak. Er werd een grootscheepse aktie op touw gezet met buitenlandse leerkrachten die volgens de direkte Csehmethodes les gaven. Het feb. nummer van Flandra Esperantisto vermeldt niet minder dan 76 secties (in Vlaanderen alleen!) voor het jaar 1939. Na de eerste jaargangen verminderden de bijdragen over pacifisme en Vlaamse strijd, vermoedelijk omdat de rapporten van de groepen en van de bestuursvergaderingen te talrijk waren geworden. Op het kongres van Brussel in 1935 kwam de heer Jakob Telling uit Rotterdam een voorstel neerleggen om een "Groot-Nederlandse Esperanto-beweging" te stichten. Daar kwam echter niets van in

En dan brak de tweede wereldoorlog uit. In 1940 verscheen één nummer van "Belga Esperantisto" (Jan.-Feb.), "Flandra Esperantisto" verscheen regelmatig tot en met Mei '40. Maar de Flandra Ligo liet nog tot oktober '41 vijf "Mededelingen" verschijnen toch een tijdschrift (je)! Nadien, tengevolge bezoek van de bezettende overheid bij de leiding zowel van de Belga als van de Flandra Ligo, viel alle aktiviteit stil. Met één uitzondering. De jeugdige groep "Paco kaj Justeco" uit Brugge heeft gedurende gans de bezettingstijd voortgewerkt, en zelfs een buitengewoon verscheidene aktiviteit ontplooid. Regelmatig een cursus, daarbij regelmatige werkvergaderingen voor de leden - dus de gevorderden - Zelfs werd maandelijks een sluikblad uitgegeven, onmogelijk van uitzicht, want gecyclostileerd met slecht materiaal, maar toch een fakkel in deze voor Esperanto zo donkere tijd. Het staat vermeld in het Gulden boek van de weerstand.

De oorlog ging voorbij. In mei '45 verscheen "Flandra Esperantisto" weer. In dec. van hetzelfde jaar verscheen ook "Belga Esperantisto" weer. Ook de Flandra Ligo organiseerde zich. Maar wat een achteruitgang bij de werking juist vóór de oorlog. Toch lag de schuld niet hoofdzakelijk aan die oorlogstijd. Maar wel aan het feit dat de groepen die allerwegen ontstaan waren door de seh-cursussen van de jaren '37, '38 geen personen hadden die een groep konden leiden. (Op het colloquium van 9-10-'77 te Kalmar werd eveneens zeer sterk benadrukt dat het niet volstaat groepen op te richten; men moet ook bekwamen personen hebben om die groepen te leiden). De "Flandra Ligo" ging slonk zienderogen. Dit was trouwens het geval niet alleen in ons land. Ook de buurlanden kenden dit euvel. In 1950 kwam een samenwerking tot stand met L.E.E.N. uit Nederland. Dit ging bijzonder goed, zo lang samideano Alma de leiding had in Nederland. In 1958 kwam daar een einde aan, ook vooral door de schuld van een Nederlander. Het was tot een samensmelting van beider tijdschriften gekomen, en we hielden samen onze kongressen. Ondertussen had de "Belga Ligo" ook met zware moeilijkheden te kampen. Dit leidde eveneens tot toenadering. In 1954 werd dan het eerste waarachtige Beneluxkongres gehouden te Luik. Ook met "Belga Esperantisto" kwam het tot een fusie. En zelfs konden wij in 1956 "Svisa Esperantisto" er bij betrekken. Hetgeen bijna onvermijdelijk was geworden, gebeurde in 1962: de beide Ligoj kwamen bijeen en stichtten een nieuwe organisatie op federale basis. In dec. '61 was de laatste "Flandra Esperantisto" verschenen.

Hetgeen sindsdien gebeurd is kan nog niet tot de "geschiedenis" gerekend worden. Het is nog steeds aktueel. Wij hebben één overkoepelende ligo voor gans het land, met gezamenlijke kongressen en blad. Daarnaast kunnen de twee afdelingen ook afzonderlijk in Vlaanderen en in Wallonie werken, en ze hebben hun eigen in hun taal opgestelde "revue". Op het bovenvermeld colloquium werd ook de nadruk gelegd op de noodzakelijkheid aan te sluiten bij aktiviteiten die in harmonie zijn met de onze, kontakten te zoeken met dergelijke bewegingen, en, voor ons dan, ebentueel kontakt te hebben met het "Overlegcentrum van Vlaamse Verenigingen".